

Concept-beleidsplan vereniging Markdal duurzaam en vitaal 2025-2027

Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan 2025-2027, een meerjarenbeleidsplan dat elk jaar wordt bijgesteld. We hebben dit meerjarenplan voor het eerst gepresenteerd in november 2023 om richting te geven aan onze doelen en activiteiten en ook om deze jaarlijks te evalueren en aan te passen.

Wij hebben in ons, eind 2022 gepresenteerde, visiedocument laten zien wat de grote uitdagingen zijn in het Markdal, wat onze doelen zijn en hoe wij aankijken tegen onze rol en positie als vereniging. Wat voor ons zonneklaar is dat wij beperkte tijd en menskracht hebben. Het vergroten van het aantal actieve vrijwilligers is de grootste uitdaging voor het realiseren van dit beleidsplan. Onze kracht ligt in onze ideeën en het verbinden van alle belanghebbende partijen om gezamenlijke doelen te realiseren. Uiteindelijk gaat het om het bereiken van synergie. We zijn ervan overtuigd dat het effect van samenwerking tussen de direct betrokkenen bij de vereniging (vrijwilligers, transitieteam en bestuur), bestuurlijke organisaties (provincie, gemeenten, waterschap), terrein-beherende organisaties (TBO's), natuurverenigingen en niet te vergeten de agrariërs groter is dan wat elk van de afzonderlijke partijen zou kunnen bereiken.

1) Werkwijze

De voorliggende uitdagingen en de noodzakelijke gebiedspecifieke oplossingen vragen om een open en constructieve relatie met alle (invloedrijke) spelers in het gebied. Als vereniging kiezen wij voor een aanpak die betrouwbaarheid, transparantie en respect voor alle belanghebbenden uitstraalt. Zoals in ons visiedocument is aangegeven, zien we ons als:

- Belangenbehartiger van een duurzaam en vitaal (stroomgebied van het) Markdal
- Hoeder van gemaakte afspraken en plannen
- Verbinder tussen de belanghebbenden
- Antenne van wat er leeft onder bewoners, gebruikers, beheerders, agrariërs en grondeigenaren
- Aanjager en initiator van nieuwe visies, ideeën en initiatieven

Hoewel wij in beginsel altijd zullen kiezen voor een constructieve benadering, wil dat niet zeggen dat we onze kritische houding laten varen als er in het Markdal zich ontwikkelingen voordoen die niet stroken met onze opvattingen.

2) Herinrichting

Markdal-Zuid

We hebben als vereniging meegewerkt aan de totstandkoming van het Projectplan Waterwet dat betrekking heeft op de herinrichting van het zuidelijk deel van het Markdal, de Boven Mark tussen de Belgische grens en stuw Galder. De expertgroepen "Water en Natuur" en "Recreatie en Natuur" van de Vereniging hebben de nodige (gebieds)kennis ingebracht. Dit project is in 2024 afgerond met een officiële opening op 18 september.

De vereniging heeft ten behoeve van dit project een zienswijze (een formele reactie op een plan of besluit) ingediend om na voltooiing van het project de stroomsnelheden in vooral de zuidelijke

meander te monitoren. Het Waterschap werkt nog aan een monitoringplan. De vereniging heeft tevens het initiatief genomen om dit plan uit te breiden met het verzamelen van gegevens over de ontwikkeling van de flora en fauna in het Markdal. Dit vereist de integratie van de monitoring activiteiten van Waterschap, Provincie, TBO's en landeigenaren.

Markdal-Noord

Het dagelijks bestuur van Waterschap Brabantse Delta heeft de ambitie om een aangepast VO voor het gehele resterende gebied tussen de Belgische grens en de Duivelsbruglaan, het VO+, ter goedkeuring voor te leggen midden 2025. De vereniging vervult hierbij nog steeds een adviesrol in het Breed Bestuurlijk Overleg en het Breed Ambtelijk Overleg van het Waterschap. Ondersteund door de gebiedskenners binnen de vereniging Markdal adviseert zij intensief over de conceptplannen. De expertgroep "Recreatie en Natuur" heeft voorstellen gedaan voor een infrastructuur voor fiets- en wandelpaden om de recreatieve doelstelling van de herinrichting vorm te geven. De expertgroep "Water en Natuur" heeft geadviseerd over mogelijke varianten van de loop van de toekomstige Mark.

a) De vereniging zal in 2025 en verdere jaren haar adviesrol blijven vervullen bij de planvorming ten aanzien van Markdal-Noord en erop toezien dat de plannen worden uitgevoerd zoals beschreven in het VO 2020. De vereniging zal derhalve blijven deelnemen aan het bestuurlijk en ambtelijk overleg.

Restopgaven Voorlopig Ontwerp Markdal

In 2023 hebben we vastgesteld dat het Projectplan Waterwet voor Markdal-Zuid geen integrale vertaling is van de gemaakte afspraken tussen alle partijen in het Markdal. Bij het vaststellen van de uitgangspunten van het VO+ heeft het realiseren van de KaderRichtlijnWater en de hiermee verbonden natuurdoelen prioriteit gekregen van het Waterschap en de provincie. De recreatieve, agrarische en gebiedshistorische doelen die deel uit maakten van onze geïntegreerde aanpak worden nu gezien als nevendoele en mee-koppel kansen. Beschikbaarheid van gronden en budgettaire beperkingen voor de nevendoele vragen om verdere aanpassingen en compromissen.

b) De vereniging zal in 2025 en verdere jaren haar adviesrol blijven vervullen bij de planvorming ten aanzien van de restopgaven met een sterke focus om nevendoele in het projectplan voor Markdal-Noord mee te nemen.

Monitoring

In het Markdal vinden de komende jaren grootschalige veranderingen plaats in zowel functies als inrichting en beheer. Voor een groot aantal gebieden zijn natuurdoelen vastgesteld, maar natuur laat zich niet altijd regisseren. Het denken in eindtermen is niet altijd succesvol gebleken. Bij de voorbereiding van de plannen voor het Markdal en ook de afgelopen jaren is discussie geweest over hoe we met die ontwikkelende natuur moeten omgaan. Wat ons betreft hoeft er geen blauwdruk gemaakt te worden, maar dient er wel een goed zicht te zijn op de impact van de veranderingen. Oftewel een monitoring van de ontwikkelingen is des te belangrijker om adequaat bij te sturen.

Momenteel worden er fragmentarisch gegevens over natuur en landschap verzameld. Een meer gecoördineerde aanpak is gewenst. De Vereniging wil in 2025 in overleg met de Koninklijke Nederlandse NatuurVereniging (KNNV), het Waterschap Brabantse Delta en de provincie om te bespreken op welke wijze de komende jaren monitoring kan plaatsvinden van zowel de water- en landnatuur als van de impact van de inrichtingswerkzaamheden en het beheer. Daarbij worden ook terreinbeherende organisaties, IVN, De Westbrabantse vogelwerkgroep en andere experts betrokken.

c. De vereniging zal in 2025 de ontwikkeling van een geïntegreerd monitoring programma verder stimuleren.

3) Gebiedsprogramma

In haar toekomstvisie heeft de vereniging vastgesteld dat door het veranderend klimaat er forse uitdagingen zijn wat betreft grondwaterstand, bodem- en waterkwaliteit, watervasthoudend vermogen en biodiversiteit. Daarnaast zijn er forse uitdagingen in de landbouw als het gaat om stikstofreductie en de beweging naar duurzame, inclusieve landbouw. Deze grote thema's vragen om een integrale benadering van het gebied en een verbreding van de focus op het Markdal -sec- naar het gehele stroomgebied van de Mark van zowel beleidsmakers als ook van de vereniging Markdal. Deze visie wordt gedeeld door de provincie en het Waterschap.

De aanpak van de door de provincie aangestelde gebiedsregisseur is op het moment onder evaluatie door waterschap en provincie. Ook de ontwikkeling van de, door het waterschap aangekondigde, stresstest voor het watersysteem in het stroomgebied van de Mark heeft nog niet tot resultaat geleid.

d) De vereniging wil betrokken blijven bij de ontwikkeling van het gebiedsprogramma en waar mogelijk deelnemen aan de vormgeving en de implementatie hiervan.

Werkgroep grensontkennend stroomgebied

Omdat het stroomgebied zich uitstrekt buiten de landsgrenzen is door de werkgroep Buitenland van de vereniging contact gezocht met het Vlaamse Natuurpunt Markvallei. Het gezamenlijke doel is om het idee van het grensontkennende stroomgebied vorm te geven. In 2025 zal de samenwerking bestaan uit een 4-tal elementen:

- het elkaar op de hoogte houden van ontwikkelingen in de Vlaamse en Nederlandse delen van het stroomgebied.
- Vlaamse inbreng in het Gebiedsoverleg dat is geïnitieerd door het Waterschap en de provincie Noord Brabant.
- een inventarisatie van informatie, studies en rapporten om te komen tot een geïntegreerd beeld van het gehele stroomgebied.

e. De vereniging zal in 2025 en verdere jaren de samenwerking met Natuurpunt Markvallei voortzetten en zo mogelijk intensiveren.

Big Jump

Er zijn amper waterlopen in Nederland en België die voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water. Deze vereist dat alle Europese waterlopen in 2027 aan bepaalde normen voldoen. In 2024 heeft de Vereniging Markdal, samen met het Vlaamse Natuurpunt, de BIG Jump in Nederland georganiseerd. Met de BIG Jump wordt aandacht gevraagd voor de noodzakelijke verbetering van de waterkwaliteit van onze beken en rivieren in Europa. De Big Jump zal afwisselend door vereniging Markdal en Natuurpunt worden georganiseerd. In 2025 zal Natuurpunt de organisatie weer ter hand nemen.

f. De vereniging zal in 2025 deelnemen aan de, door Natuurpunt Markvallei te organiseren, Big Jump en in 2026 de organisatie weer op zich nemen.

4) Versterking relatie landbouw-natuur-milieu

Nog meer dan voorheen ligt er een druk op de agrarische sector om duurzamer te produceren. Zeker ook in het Markdal, waar de komende jaren veel extra natuur wordt ontwikkeld. Ook in het bredere stroomgebied van de Mark zijn de onzekerheden groot voor de agrarische bedrijven. Dit levert problemen op, maar biedt ook kansen. Relevante vragen kunnen bijvoorbeeld zijn: "hoe kunnen we in het stroomgebied van de Mark omgaan met de gevolgen van klimaatverandering (droogte en frequente forse regenbuien)" en "waar en hoe kunnen boeren en natuurbeschermers in het stroomgebied samen optrekken?". In 2025 starten we weer met een programma voor en door boeren en tuinders in het Markdal en/of stroomgebied van de Mark. Want zij zijn belangrijke spelers in het platteland. We hopen dat er dan meer duidelijkheid zal zijn over perspectief voor de agrarische bedrijven in het Markdal, individueel en collectief.

g. De Vereniging Markdal zal in 2025 en verdere jaren het gesprek blijven voeren met boeren en tuinders, met het doel een steuntje in de rug te bieden naar een duurzamer wordende agrarische sector.

5) Samenwerking

In ons visiedocument hebben we aangegeven dat we als vereniging

- een rol willen spelen bij het verwerven en verspreiden van nieuwe kennis en inzichten m.b.t. het behoud en verbetering van de kwaliteit van de natuur en het landschap en het gebruik er van.
- In het kader van de promotie van het Markdal in samenwerking met partners streven naar een jaarprogramma met natuurbelevingsactiviteiten, waarbij deelnemers wandelend of op de fiets kunnen genieten van de specifieke aspecten van het Markdal of plezier kunnen beleven aan initiatieven als pluk- en oogsttuinen of een wilgenknotcampagne.

In onze ogen kunnen we t.a.v. deze punten alleen resultaten behalen als we in nauwe interactie staan met alle belanghebbende organisaties en personen in het Markdal. Daarnaast zullen we periodiek contact zoeken met burgerinitiatieven in Brabant met vergelijkbare doelstellingen als onze vereniging.

h. De Vereniging Markdal zal in 2025 en verdere jaren in gesprek gaan en blijven met belanghebbende organisaties in het Markdal.

6) Interne organisatie

Vrijwilligers en leden

De kern van onze organisatie wordt gevormd door werkgroepen die inhoudelijke thema's en activiteiten uitwerken met behulp van interne en externe deskundigheid. Er is ruimte voor vrijwilligers met kennis en vaardigheden op het gebied van de inhoud, de uitvoering van activiteiten, projectmanagement en het besturen van een vrijwilligersorganisatie.

Daarnaast is een groot ledenaantal van belang omdat dit laat zien dat gebruikers grote waarde hechten aan het Markdal en de ontwikkeling ervan. Dit zorgt uiteindelijk voor meer invloed en een grotere slagkracht van de vereniging.

De praktijk is dat we een vergrijzende vereniging zijn die draait op een kleine kern van actieven met ad-hoc bijdragen van een aantal, ook vergrijzende, experts. De vraag is: wie kunnen we interesseren voor het constructief bouwen aan en verbeteren van "ons Markdal" met zaken die anders blijven liggen en niet tot het takenpakket van andere organisaties in het gebied behoren?

i. We streven in 2025 en verdere jaren naar een vergroting van het aantal leden en vrijwilligers.

Geschiedenis

In ons visiedocument hebben we vastgesteld dat de huidige herinrichtingsplannen zijn gebaseerd op de inspanningen en ideeën van een groot aantal mensen uit het verleden. Om alle inspanningen uit het verleden te kunnen beoordelen en waarderen, credits te geven aan de drijvende krachten achter de vereniging, maar ook voor het imago van de vereniging, is een beschrijving van de geschiedenis van belang.

j. We streven ernaar om in 2025 de geschiedenis en de resultaten van de vereniging uit het verleden op te tekenen en in boekvorm te kunnen aanbieden aan leden, oud-leden en betrokken organisaties in het gebied en andere belangstellenden.

7) Communicatie

Om de communicatie met de leden te versterken wordt in 2025 naast het uitbrengen van een viertal nieuwsbrieven gewerkt aan de ontwikkeling van een eigen YouTube kanaal waarbij filmpjes over het Markdal zichtbaar zijn. Via Facebook, YouTube, Instagram en onze website zullen we het komende jaar het beheer en monitoring programma in het Markdal blijven volgen. Daarnaast gaan we ook een Instagram account aanmaken. De vier kanalen kunnen elkaar voortdurend versterken.

k. De Vereniging Markdal zal in 2025 en verdere jaren een breed pakket van communicatiemiddelen inzetten om de leden en belangstellenden te informeren en te betrekken bij het beleid van de vereniging.

Voorts is de vereniging van plan een fototentoonstelling te organiseren, waarbij de nadruk zal liggen op de schoonheid van het Markdal. En de werkgroep communicatie is voornemens om jaarlijks een of meer thema-avonden te organiseren. Het aantal volgers op Facebook is inmiddels de 1100 gepasseerd. We gaan ervoor om in 2025 de grens van 1200 volgers te overschrijden.

l. De Vereniging Markdal zal in maart 2025 een fototentoonstelling organiseren samen met gepassioneerde fotografen om de schoonheid van het Markdal onder de aandacht te brengen.

Tot slot

Het is aan het bestuur om het concept-beleidsplan na verwerking van het commentaar van de leden verder te concretiseren in een actieplan. Het bestuur doet dit vanuit het concept van “moeten, willen en kunnen”. Bestuur en leden moeten overtuigd zijn van de noodzaak van het gepresenteerde beleid; er moet voldoende motivatie zijn om het beleid uit te voeren en bovenal zal er voldoende menskracht beschikbaar moeten zijn. Dat betekent dat de plannen, in een vrijwilligersorganisatie als de onze, ook door de leden moeten worden uitgevoerd. Deelname aan onze activiteiten door de leden is dan ook een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van het beleidsplan.

Het bestuur
25 november 2024